



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Catechismvs, Dat is, De Christelijcke leeringhe/ in
maniere van t'samen-sprekinghe tusschen den Meester
ende den Discipel**

Coster, Franciscus

T'Antvverpen, 1607

Van't seuenste ghebodt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39385

M. VVat remedien souden ons hier toe moghen helpen?

D. Ten eersten/ sijn ooghen bewaren/ ledigheydt/ ouerbloedigheydt in eten ende dzycken ende alle oorzaccken van onsupuerheydt schouwen. Ten tweeden/ bidden/ dick-wils de H. Sacramenten der biechte ende des outaers ghebrypcken. Ten derden/ het lichaem met penitentie castyden: want groue tentation moeten met harde remedien verwonnen worden. Ten vierden/ het ouer-peylen van de leelijckheydt / schade ende schande der oncupshedydt / ende van de schoonheydt/ grooten loon ende prijs der supuerheydt.

Het seuenste ghebodt.

M. VVat verbiedt ons het seuenste ghebodt?

D. Alle soorten van on-rechtveerdigheydt: als sijn / Ten eersten/ dieuerije/ waer deur men heymelijcken eens anders goedt nemit. Ten tweeden / Goouerije / waer deur men dat open-baerlyck met gheweldt nemit. Ten derden / d'onrechtveerdigheydt die in de coop-manschap gheschiedt / oft deur eenighe waere onder haer weerde te coopen / oft bouen haer weerde (oock op borghen) te vercoopen. Ende hier om sondighen grootelijcks de coopers die in coopinghen / verpachtinghen / verhueringhen van huysen / landen / thienden / etc. monopolium maecken / dat is / met malckanderen ouer-een-comen om het goedt soo vele / ende niet dierder te coopen / hueren / pachten / etc. Ende dese sijn oock verbonden restrooz te doen van de schade die de vercooper / verhuerder / oft verpachter hier deur lijdt.

In-ghe

In-ghelijcks soo mis-doen oock de vercoopers/
die monopolium maecten / dat is / met mal-
kanderen ouer-een-comen / hun goedt sus oft soo
bele dierder te vercoopen / ende niet min : Ende
dese zijn oock ghehouden restoor te doen van het
ghene dat sy het selfde bouen sijn behoorzijcke
weerdde vercocht hebben . Hier-en-bouen doen sy
oock groote sonde / die haer goedt op-fluyten / oft
alle de bzuchten van sekere sorte op-coopen / om
alsoo dieren tijdt in de ghemeynte te bzenghen.

M. Hoe sondicht-men noch in de coop-man-
schappe ?

D. Met eenighe verbodene waere / oft die der
ghemeynten seer schadelijck is / in d'landt te bzen-
ghen / ende met yemanden yet te vercoopen oft te
gheuen dat ons niet toe en hoort . Ende met dier-
ghelijck goedt (wel wetende dat-het sulcks is) te
coopen oft te ontfanghen.

M. Op wat manieren sondicht-men noch inde
coop-manschappe ?

D. Met sijne waere te verballschen / oft het ghe-
bzeck deur eenigh bedroggh oft loghenen te bedec-
ken : segghende van eenighe ghebzeckelijcke saec-
ke / dat sy op-recht is / om hier deur den cooper
aen te locken . Hier-en-bouen / met d'een sorte
veur d'andere te vercoopen : met te cleynen ghe-
wichte oft maete te ghebzyupcken : ten lesten / als-
men yemanden met quaedt geldt betaelt / hoe wel
men dat veur goedt ontfanghen heeft.

M. Wat verbiedt dit ghebodt noch ?

D. Alle woekerijje / Symonie / ende alle andere
manieren daer-men eenen anderen in synen tijde-
lijcken goede mede beschadicht.

M. Wat is woekerije?

D. Het is een ghewin / dat-men van yemanden ontfanght / om hem gheldt / kozen / bier / oft eenighe andere dier-ghelijcke dinghen / die in t'ghebruyck verdaen worden / gheleent te hebben.

M. Verclaert my dat met eenigh exempel.

D. ghenomen / dat ick v te Bamisse leene hondert guldens / op conditie dat ghy my te Paelschen weder-om sult gheuen hondert ende thien guldens : het ghewin van die thien guldens / die ick ontfanghe bouen de hondert / die ick v gheleent hebbe / is woeker ende onrechtveerdigh / ende daer-om moet-men't weder gheuen.

M. V Wat is Simonie?

D. Het is een roopinghe oft vercoopinghe van gheestelijcke beneficien oft prebenden / oft van eenighe andere ghewijde oft gheestelijcke dinghen.

M. V Welck zijn de andere manieren , daermen sijnen naesten in sijn goedt mede beschadicht?

D. Ten eersten / onachtsaemhepdt in sijn officie ende handteringhe / waer deur men beschadicht den ghenen daer-men deur werckt . Al-soo sondighen ambachts-lieden / werck-lieden / knapen ende maerten / die haer officie onachtsamelijck doen : ledigh sittende / met clappen den tijdt verquilstende / murmurerende / oft kijuende / soo datmen hen niet en verre bevelen . Ten tweeden / booshepdt : daer-men yemandts goedt / willens ende wetens / te niete mede doet : ghelijck / yemandts huys deur quaedthepdt verbranden / oft yet byeken / scheuren / etc.

M. Waer

M. Waer deur beschadight-men sijnen naesten noch in sijn goedt?

D. Deur quaedt toe-sien: waer deur men oorsaecke is / dat eens anders goedt te niete gaet. Gheelijck / als yemandt oorsaecke is deur sijne onachtsaemhepdt / dat yemandts vuchten / t'zij deur onse beesten / oft anders-sins / bederuen: hier en bouen / met yemandt onrechtveerdelijck te beletten van eenighe beneficien / officien / testamenten oft yet anders te verrijghen.

M. Waer mede doen wy onsen naesten noch schade, teghen dit ghebodt?

D. Met eenighe processen teghen hem te voeren / all-men wel wetet dat-men onghelijck heeft: met die te bescherme / oft met d'onrechtveerdighepdt / die ons wel bekent is / niet te openbaren; met onachtlaem te zijn in d'beschermen van goede processen / die-men aen-veerdt heeft veur te staen / ende met die te langhe upt te stellen: ende met de waerhepdt / die wy wel weten / ende daer wy wetelijcken nae ghevraeght zijn / niet willen te kennen gheuen / by-sonder als onse naesten hier deur merckelijcken beschadight wordt / ende wy dat connen ghedoen sonder onse merckelijcke schade. Hier-en-bouen / soo sondighen oock de rechters / die onachtlaem zijn in de waerhepdt van eenighe gheschillen ende processen te onder-soecken: oft die deur haet / liefde / vreesse / giften oft anders-sins / het vonnis van eenighe saecken te langhe upt-stellen. Deen partije langher tijdt gheuen om t'antwoerden dan d'andere: die een onrechtveerdigh vonnis oft sententie gheuen / oft yemanden vonnissen / die hun onder-saet niet en is / oft

van eenighe saecke daer sy gheen maght oft iurisdic-
dictie ouer en hebben.

M. Zijnder noch eenighe andere manieren,
daer-men mede sondicht teghen dit ghe-
bodt?

D. Jae't : ende onder andere / die onghelijcke-
lijk bedeeft de goeden ende lasten hem bevolen :
ende alle andere achter-houdinghe van eens an-
ders goedt : als is / t'ghene dat-men vindt / oft
dat-men van rechte schuldigh is : ghelijck / tol/
accisen / imposten / thienden / ende dier-ghelijcke
andere rechten.

M. Is-men dan schuldigh accijse, tol, &c. te
betalen ?

D. Jae't / als sy wettelijck in-ghesett zijn / ende
die achter-houden / is dieuerge met obligatie van
restoor te doen.

M. Wat is hier gheboden ?

D. Ten eersten / Gherechtigheydt in allen saec-
ken : namelijcken / in onse schuldt aen onse schuldt-
heeren / ende loon aen onse werck-lieden te beta-
len. Ten anderen / Restoor te doen / oft weder te
gheuen al t'ghene dat wy onrechtveerdelijck besit-
ten : ende te vol-doen alle schade / die wy yeman-
den deur onf-seluen / oft deur eenen anderen ghe-
daen hebben . Het welck soo nood-saeckelijck is /
dat-men daer sonder (in dien het ons onmoghe-
lijck is) van de sonde der onrechtveerdigheydt
gheen vergiffenisse crijghen en can / hoe wel men
die ghebiecht heeft.

M. Aen wien moet men dit restoor doen ?

D. Aen den ghenen die't toe-behoort : oft die-
men de schade ghedaen heeft.

M. Maer

M. Maer oft hy doodt ware, oft dat men hem niet en coste vinden?

D. Dan moet men't aen sijne erf-gheamen weder gheuen: ende in dien hy gheene en heeft/ oft die ons onbekent blyuen / nae dat wy behoort-lijcke neerstighepdt ghedaen hebben die te vinden/ dan sal-men dat Gode gheuen / die't al toe-behoort / deur de arme lieden / Cloosters / Kercken/ etc. nae des biecht-vaders raedt.

M. Wanneer moet dese restitutie gheschieden?

D. Zoo haest alst ons moghelijk is.

M. Wat remedie isser, om dese sonde te schouwen?

D. Ten eersten / d'ooghe al-tijdt op haer infame leelijckhepdt hebben: want sy maect v eenen dief / hoe edel oft eerlijck ghy schijnt te wesen. Ten anderen / haer groothepdt ouer-pepsen / ende de swaerhepdt om daer af vergiffenisse te verweruen: waer toe van noode is / bouen de biechte/ restoor te doen van t'ghenomen oft achter-ghehouden goedt / ende van alle de schade die uwen naesten daer deur heeft gheleden. Want S. Augustijn seght seer wel:

*D'onrechtveerdigheydt en wordt niet vergheuen,
Men moet het onrechtveerdigh goedt weder gheuen.*

Het achtste ghebodt.

M. Wat verbiedt ons het achtste ghebodt?

D. Alle sonden / waer deur de eere ende goeden naem ons naestens ghehindert / oft eenighs-sins vermindert wordt. Ghelijck / ten eersten / is / valsche ghetuyghenisse / soo wel die gheschiedt in't